

Heller, Michał

Zmarli członkowie : Ś. p. Aleksander Kraushar (1843-1931) [nekrolog]

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 25, 213-214

1932

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ś. p. Aleksander Kraushar

(1843—1931).

Poeta i literat, uczony i publicysta, prawnik i historyk, a nadewszystko człowiek dobry, dla współczesnych wyrozumiały, dla młodszych życzliwy, był Aleksander Kraushar prawdziwym łącznikiem pomiędzy pokoleniem romantycznym, które przygotowało powstanie styczniowe, a tem ostatniem, które Polskę odbudowało i w odnowionej wznosiło gmach kultury narodowej. Ostatni mecenas dawnego sądownictwa polskiego w Królestwie, jeden z ostatnich uczniów Szkoły Głównej Warszawskiej, poświęcił się mozolnej pracy prawnika-praktyka, lecz nigdy nie dał się jej pochłonać całkowicie, nie dał się oderwać od innej najgłębszej skłonności, od badań archiwalnych, od uporczywej pracy historyka.

Od lat najmłodszych do ostatnich chwil swego długiego, a bogatego w plony życia, przeniknięty zapałem, który nie słabł, choć zmniejszały się już siły fizyczne, trawiony gorączką poszukiwania, która pchała go do coraz nowych studjów, jeden z pierwszych pośród historyków polskich wertował akta archiwów obcych i polskich wieku XVIII-go i XIX-go i uzbierał rzadki zbiór rękopisów, druków, rysunków — źródeł do tych czasów.

Dla Towarzystwa Naukowego położył zasługi wyjątkowe. Autor Towarzystwa Przyjaciół Nauk wskazał współczesnym drogę, po której pójść należało zbiorowemu wysiłkowi nielicznych wówczas uczonych warszawskich, a później w monografiach o fundacji Jabłonowskiego czy Staszica uzasadniał zabiegi o rozszerzenie podstaw istnienia Towarzystwa już utworzonego.

Członek-założyciel Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, przez lata, do końca, mimo ciężaru wieku, wierny towarzysz jego prac, wytrwały uczestnik zgromadzeń, jakgdyby odmładzający się w atmosferze Pałacu, który, zniszczony przez zaborców, z pomocą jego studjów stał się znowu siedliskiem nauki polskiej, szczęśliwy, że doczekał jej odrodzenia, szczęśliwy z jej rozkwitu.

Wkraczając po raz ostatni w te mury, dnia 30 listopada mówił: „Jakże wzruszony jestem, kiedy się tu znajduję, gdzie pracowało tylu tak znakomitych mężów Polski“. Mówił, jak zawsze, ze zwykłą, serdeczną ujmującą prostotą, w miłości do Polski, do jej przeszłości, w czci dla jej wielkich mężów. Dnia 11 grudnia 1931 r. odszedł na zawsze ¹⁾.

M. H.

---

¹⁾ Urodzony 17 stycznia 1843 r., zmarł 11 grudnia 1931 r. Bibliografię jego prac i ocenę jego działalności zawiera *Przegląd Historyczny* 1933, t. X, zes. 2, życiorys przez W. Łopacińskiego. *Przegl. hist. wojskowy*, 1931, t. IV, 377—383.